
FAQ MAATSCHAPPELIJKE ASPECTEN

1. WAT IS HET PROJECT SINGLE EURO PAYMENTS AREA (SEPA)?

SEPA (het gemeenschappelijk eurobetalingsgebied) is een ruimte waarin de consumenten, de ondernemingen en de andere economische actoren betalingen in euro kunnen verrichten en ontvangen, binnen of over de nationale grenzen, onder dezelfde basisvoorwaarden, met dezelfde rechten en verplichtingen, waar ze zich ook bevinden, en dit met hetzelfde gebruiksgemak als bij nationale of lokale betalingen. Geografisch kan de SEPA-zone worden omschreven als zijnde de ruimte gevormd door de 27 landen van de Europese Unie, vervolledigd met Noorwegen, Liechtenstein, IJsland, Zwitserland en Monaco (toestand midden 2011).

2. WAAROM WERD SEPA INGEVOERD?

Gedurende het hele proces van economische integratie dat een halve eeuw geleden op Europees niveau startte, werden verscheidene stappen gezet om de verschillende nationale financiële markten één te maken en een echte geïntegreerde markt tot stand te brengen. De spectaculairste fase was ongetwijfeld de intrede van de euro op 1 januari 1999 en het in omloop brengen van de eurobiljetten en -munten drie jaar later.

Vandaag kan elke consument dan ook probleemloos betalingen in contanten verrichten in het hele eurogebied met dezelfde rekeneenheid. Wat evenwel de girale betalingen van kleine bedragen (retailbetalingen) betreft, vertoont elk land nog zijn eigen bijzondere kenmerken (infrastructuren, instrumenten, regelgeving en voorschriften) zodat grensoverschrijdende betalingen complexer zijn dan binnenlandse betalingen en economische transacties tussen landen omslachtiger zijn dan die binnen de grenzen. SEPA wordt dan ook ingevoerd om de bestaande divergentie uit de wereld te helpen.

SEPA heeft tot doel de economische actoren in staat te stellen, dankzij één geheel van geharmoniseerde en gemeenschappelijke instrumenten, om girale betalingen te verrichten over heel Europa, zonder dat er nog enig verschil tussen een nationale en een grensoverschrijdende betaling bestaat. Zo zal de totstandbrenging van SEPA een ééngemaakte, innoverende, efficiënte en concurrerende markt van retailbetalingen creëren, die de euro zijn dimensie van echte eenheidsmunt geeft en waardoor de kansen van de interne markt optimaal kunnen worden aangewend, aangezien de betalingssystemen enigszins fungeren als «de olie in het raderwerk» van de interne markt.

Kernpunten: Europese economische integratie - één munt - ondersteuning geïntegreerde interne markt - verdwijnen van grenzen en nationale markten - stimuleren van concurrentie en standaardisering, leidend tot meer efficiënte systemen

3. WANNEER WERD SEPA INGEVOERD?

SEPA werd ingevoerd vanaf het begin van 2008, meer bepaald vanaf 28 januari 2008 voor de overschrijvingen. Een papieren overschrijvingsformulier in SEPA-formaat was beschikbaar vanaf dat moment en het huidige Belgische overschrijvingsformulier zal stilaan verdwijnen.

De Europese domiciliëring werd op 1 november 2009 in de markt geplaatst. ,

Kernpunten: startdatum voor overschrijvingen 28 januari 2008, einde van Belgisch overschrijvingsformulier, Europese domiciliëringen = 1 november 2009

4. WIE ZIJN DE BELANGRIJKSTE ACTOREN BIJ DE OPZET EN DE UITWERKING VAN SEPA?

De aanzet werd gegeven door de Europese Commissie. Sinds het begin van de jaren negentig heeft de Europese Commissie het vraagstuk van de grensoverschrijdende betalingen in de EU onderzocht, gelet op de hoge tarieven, de langdurige uitvoeringstermijnen en het gebrek aan transparantie die dat soort operaties kenmerkten. Ze zette dan de toon via de Verordening nr. 2560/2001, later ingetrokken en vervangen door Verordening nr. 924/2009 die de banken verplichtte op Europees vlak geen verschillen meer te hanteren tussen de tarieven voor grensoverschrijdende betalingen en die voor nationale betalingen.

SEPA is erop gericht de werking van de interne markt te verbeteren en de doelstellingen te bereiken die in de Lissabon-agenda zijn omschreven. De bestaande juridische kaders betreffende het betalingsverkeer berusten grotendeels op de nationale regelgevingen die een versnippering van de interne markt teweegbrengen. Gedurende verscheidene jaren heeft de Europese Commissie gewerkt aan het opstellen van een ontwerp van Europese richtlijn over de betalingsdiensten (*Payment Services Directive – PSD*). De PSD, die op 24 april 2007 door het Europees Parlement werd aangenomen, en werd omgezet in het nationale recht van elk van de landen waaruit het SEPA-gebied bestaat. De Europese autoriteiten wensen zo een gemeenschappelijk Europees juridisch kader uit te werken, wat onontbeerlijk is om SEPA in de praktijk te brengen.

De richtlijn berust op drie grote pijlers:

- de concurrentie op de nationale markten versterken;
- de consument beter beschermen;
- bepalen van de rechten en verplichtingen van alle actoren, ongeacht of ze consumenten dan wel aanbieders van betalingsdiensten zijn.

In België vond de omzetting van de richtlijn betreffende betalingsdiensten in de interne markt plaats via twee wetten. De regels van de richtlijn zijn sinds 1 april 2010 volledig van toepassing in België.

- De wet van 21 december 2009 betreffende het statuut van de betalingsinstellingen, de toegang tot het bedrijf van betalingsdienstaanbieder en de toegang tot betalingssystemen zet titel II van de richtlijn met betrekking tot de toegang tot het bedrijf en het prudentieel toezicht op de betalingsinstellingen om. De wet is in werking getreden op 1 november 2009.
- De wet van 10 december 2009 betreffende de betalingsdiensten zet de titels I, II en IV van de richtlijn om en is op 1 april 2010 in werking getreden.

Ook de Europese Centrale Bank (ECB) en het Eurosysteem spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van het SEPA-project. Tot de voornaamste taken van het Eurosysteem behoort immers de bevordering van de goede werking van de betalingssystemen, waarbij hun doelmatigheid en veiligheid gewaarborgd blijft. Het

Eurosysteem heeft de invoering van de euro aangegrepen om de klemtoon te leggen op de noodzaak van een Europees betalingsgebied.

De Europese bankengemeenschap had het signaal van de autoriteiten begrepen en besloot in juni 2002 een nieuw pan-Europees orgaan in te stellen, de *European Payments Council* (EPC), die banken en verenigingen van financiële instellingen van de tweeëndertig landen van het SEPA-gebied omvat. Via de EPC heeft de Europese banksector op ondubbelzinnige wijze zijn voornemen bevestigd om het gemeenschappelijk betalingsgebied tot stand te brengen en dit vooral via een proces van zelfregulering (op Europees niveau gesloten interbancaire overeenkomsten). De EPC heeft dan ook de functionele en technische uitwerking van de standaarden op zich genomen door de publicatie van specifieke SEPA-handleidingen.

Kernpunten: *Europese Commissie wenst ééngemaakte interne markt en verhoogde concurrentie - ECB wenst voortzetting van harmonisatieproces dat werd ingezet met de invoering van de eenheidsmunt en staat in voor de bevordering van de goede werking van de betalingssystemen - Europese bankengemeenschap neemt het roer in eigen handen door zelfregulering*

5. WIE ZIJN DE BELANGRIJKSTE ACTOREN BIJ DE MAATSCHAPPELIJKE IMPLEMENTATIE VAN SEPA IN BELGIË?

SEPA is niet uitsluitend een project van banken, maar heeft betrekking op alle economische actoren. Waar de banken meer betrokken waren bij de voorbereiding ervan, worden de overige deelnemers aan het economische leven, zoals de ondernemingen, de overheid en de consumenten iets later geconfronteerd met de overgang naar de nieuwe, Europese betaalinstrumenten. Het is dus een project dat de hele samenleving aanbelangt en dat de inzet van alle betrokken partijen vergt.

Om de overgang naar deze nieuwe omgeving op een efficiënte manier te organiseren werd in België een dubbele structuur op touw gezet:

- een interbancaire structuur, het SEPA-Forum, die zich bezighoudt met alle aspecten die de bankwereld aanbelangen;
- een brede structuur voor maatschappelijk overleg waarin ook de niet-bancaire actoren aan bod komen, via de oprichting van een werkgroep «Maatschappelijke implementatie van SEPA», binnen het «*Steering Committee* over de toekomst van de betaalmiddelen».

In 2004 werd dit «*Steering Committee* over de toekomst van de betaalmiddelen» opgericht om met alle economische actoren van gedachten te wisselen over de toekomst van de betaalmiddelen. Het *Steering Committee* bestaat uit vertegenwoordigers van de banken, de overheid, De Post, de consumenten, de ondernemingen en de middenstand. De Bank bekleedt het voorzitterschap ervan en biedt administratieve en organisatorische ondersteuning. Er werden drie subwerkgroepen opgericht, die zich moeten verdiepen in de problemen die eigen zijn aan respectievelijk de ondernemingen, de consumenten en de overheid.

In een eerste fase was het vooral de bedoeling de economische actoren bewust te maken, informatie uit te wisselen over de stand van zaken van het SEPA-project binnen de Belgische samenleving en een inventaris op te stellen van de punten die specifieke aandacht behoeven. In een latere fase is voor alle grote sectoren een concreet plan voor de overgang naar SEPA opgesteld.

Binnen de subgroep betreffende de overheid heeft de federale overheid, die zich wil profileren als early adopter, haar eigen *Steering Committee* opgericht. Die optie strookt overigens helemaal met de aanbevelingen van de Europese autoriteiten: als de overheid de nieuwe betaalinstrumenten gebruikt zal de voor het SEPA-project benodigde kritische massa van betalingen snel worden bereikt en zullen de andere actoren dit voorbeeld volgen. Dit heeft zich in concreto ook zo voltrokken in België: eens de overheid startte met de SEPA-overschrijvingen, volgden alle andere grote factuureerders.

In de subgroep betreffende de ondernemingen werden ook twee task forces opgericht om de overgang naar

de Europese overschrijving, enerzijds, en de Europese domiciliëring, anderzijds, te coördineren, met als uiteindelijk doel de consument zo weinig mogelijk last te berokkenen. Deze laatste *task force* omvat de grootste Belgische emittenten van domiciliëringen. De voorbereiding van de ondernemingen is ook voor een groot deel in handen van de banken. Leveranciers van bancaire platformen zoals Isabel (geautomatiseerde interfaces tussen de ondernemingen en de banken) hebben hun software aangepast voor de SEPA-transacties.

Het SEPA-project, dat op korte termijn ongetwijfeld aanzienlijke omschakelingsinspanningen zal vergen van alle betrokken partijen, zal op de middellange en lange termijn gunstige effecten sorteren, door aan de banken, de ondernemingen, de overheid en de consumenten een innoverende, ééngemaakte, moderne en efficiënte markt voor retailbetalingen aan te bieden, die de verwezenlijking van de oorspronkelijk vastgelegde doelstellingen mogelijk maakt. Binnen het *Steering Committee* worden alle economische actoren dan ook aangemoedigd om hun verantwoordelijkheden in de implementatie van SEPA op te nemen.

Kernpunten: ontwerp binnen bancaire SEPA-Forum - implementatie binnen het Steering Committee over de toekomst van de betaalmiddelen - alle economische actoren betrokken in het verhaal

6. WAT BRENGT SEPA IN DE PRAKTIJK TEWEEG?

De traditionele nationale instrumenten, namelijk de overschrijving, de domiciliëring en de kaartbetaling, worden vervangen door betaalinstrumenten voorzien van een Europese draagwijdte.

De invoering van nieuwe betaalinstrumenten ter vervanging van de huidige nationale instrumenten vergt een complex harmonisatieproces teneinde alle juridische, technische en praktische hinderpalen uit de weg te ruimen. Het vereist de inzet van alle betrokken actoren, van de financiële sector tot de consument en van de ondernemingen tot de overheid.

Een overzicht van de belangrijkste gevolgen in de praktijk:

Voor de consument

- het overschrijvingsformulier: het huidige overschrijvingsformulier wordt stapsgewijs vervangen door een nieuw SEPA-formulier, dat voor alle betalingen binnen de SEPA-zone kan worden gebruikt
- het bankrekeningnummer krijgt er vier karakters bij en wordt het IBAN (*International Bank Account Number*): het huidige bankrekeningnummer zal vooraan worden aangevuld met de landcode (BE voor België) en een controlegetal van twee cijfers. Op voorgedrukte overschrijvingsformulieren en in de *PC*- of *self-banking*-omgeving worden de vier bijkomende karakters toegevoegd
- nieuwe domiciliëringen openen gaat sneller: voor nieuwe domiciliëringen hoeft de schuldenaar niet meer langs bij haar/zijn bank. Bovendien worden de rechten van de consument beter beschermd (consumenten kunnen op welbepaalde voorwaarden gedurende 8 weken na de debitering van hun rekening het ingevorderde bedrag terugvragen aan hun eigen bank) en beschikt de consument over de mogelijkheid domiciliëringen af te sluiten met leveranciers uit de ganse SEPA-zone.
- cheques verdwijnen van het toneel: verouderde betaalmiddelen als cheques en wisselbrieven worden steeds minder gebruikt en verdwijnen geleidelijk aan uit de markt.
- de Europese bankkaart zal meer mogelijkheden bieden: binnenkort kan met de bankkaart overal in de SEPA-zone met hetzelfde gemak worden betaald als in eigen land

Voor de professionelen of handelaars

- overschrijvingen - nieuw SEPA-formulier: het huidige overschrijvingsformulier werd geleidelijk aan vervangen door het nieuwe SEPA-formulier.

- bankrekeningnummers in IBAN-formaat voor betalingen in binnen- en buitenland: de traditionele Belgische 3-7-2-rekeningnummerstructuur wordt geleidelijk vervangen door de IBAN-structuur voor alle betalingen binnen Europa. Het IBAN-rekeningnummer bestaat uit een landcode (BE voor België) en een controlegetal van twee karakters, gevolgd door het Belgische rekeningnummer
- domiciliëringen: consumenten hoeven voor het openen van nieuwe domiciliëringen vanaf 1 november 2009 niet meer eerst langs bij de bank, maar kunnen rechtstreeks bij hun leverancier-schuldeiser een mandaat tot domiciliëring ondertekenen. Ze kunnen ook met buitenlandse bedrijven domiciliëringen afsluiten
- betaalkaarten: andere SEPA-conforme schema's kunnen op de Belgische markt worden aangeboden, naast Bancontact/MisterCash. Het BC/MC schema zal dus langzaam worden vervangen. In België blijven de huidige betaalkaarten voorlopig onveranderd, aangezien die vandaag al voorzien zijn van de Maestro-functie
- cheques en wisselbrieven: de banksector ontmoedigt al jaren het gebruik van manuele en dure betaalmiddelen als cheques en wisselbrieven. Dit beleid wordt ook in het kader van SEPA verdergezet.

Kernpunten: *verdwijnen nationale instrumenten - vervanging door efficiëntere betaalinstrumenten gebaseerd op een Europese standaard*

7. WAAROM IS ER GEEN SEPA-ALTERNATIEF VOOR CHEQUES EN WISSELBRIEVEN?

Cheques en wisselbrieven worden algemeen niet aanzien als toekomstgerichte betaalinstrumenten en zijn niet in alle Europese landen in gebruik. Er is dan ook geen alternatief in SEPA-formaat uitgewerkt, ook al bevestigen een deel van de markspelers dat wisselbrieven een zekere rol spelen in de financiering van ondernemingen en dat er voor cheques bij grote aankopen, zoals de aanschaf van een woning of een wagen, nog steeds geen bruikbaar alternatief voorhanden is.

Beide instrumenten worden beschouwd als duur en moeilijk automatiseerbaar: de behandeling, verwerking, verzending, centralisering en archivering ervan is vrij arbeidsintensief. De Belgische banksector heeft dan ook het voortouw genomen om in specifieke werkgroepen tijds- en kostenbesparende alternatieven voor de cheque uit te werken. Er wordt daarbij gesteund op voorbeelden uit het buitenland, waarbij diverse pistes worden onderzocht: het tijdelijk verhogen van de kaartlimiet, *online* betalingen via internet ter plaatse bij de handelaar, ...

Kernpunten: *beide instrumenten zijn duur, moeilijk automatiseerbaar en niet toekomstgericht - lopend onderzoek naar alternatieven*

8. WELKE ACTIES MOET EEN CONSUMENT ONDERNEMEN OM SEPA-OVERSCHRIJVINGEN UIT TE VOEREN?

Een consument ontvangt regelmatig facturen en overige uitnodigingen tot betaling van geleverde goederen of prestaties. In veel gevallen zal de schuldeiser een al dan niet vooraf ingevuld overschrijvingsformulier toevoegen, dat door de schuldenaar kan worden aangevuld en uiteindelijk zal dienen als basis van de betalingsopdracht. De schuldenaar beschikt in een volgend stadium over verschillende kanalen naar de opdrachtgevende bank toe: gebruik van *PC-* of *webbanking*, van *self-banking* of het aanbieden van het aangevulde papieren overschrijvingsformulier aan het loket van de bank van de schuldenaar.

Voor alle bovenstaande kanalen geldt evenwel hetzelfde principe: de consument zal worden uitgenodigd tot het initiëren van SEPA-betalingen voornamelijk door de keuze van de schuldeiser. Wanneer de schuldeiser op een bepaald moment gebruik begint te maken van het SEPA-overschrijvingsformulier (met het IBAN van de

schuldeiser en de BIC van de bank van de schuldeiser) bij het versturen van de uitnodiging tot betalen, zal de schuldenaar de facto en op een voor hem quasi transparante manier SEPA-betalingen aanmaken.

Het is uiteraard ook mogelijk dat een consument op eigen initiatief SEPA-betalingen aanmaakt, door het invullen van een blanco overschrijvingsformulier. In vergelijking met de huidige situatie dient de consument dan rekening te houden met het verplicht gebruik van het IBAN van de begunstigde en de BIC van de begunstigde bank. Voor het overige blijft het gebruik gelijklopend: de gestructureerde mededeling bijvoorbeeld kan evengoed binnen een SEPA-betaling worden gebruikt.

Kernpunten: *consument volgt de keuze van de schuldeiser - eigen initiatief mogelijk met papieren overschrijvingsformulier*

9. WELKE ACTIES ONDERNAM DE OVERHEID OM SEPA IN TE VOEREN.

De Belgische overheden, zowel de federale als de regionale, steunen het SEPA-project volkomen en grepen de migratie naar de SEPA-instrumenten aan om de ingezette "*technology leap*" te versterken. De overheden namen de rol van "*first mover*" ter harte en startten als eerste met verspreiding van SEPA communicatie (SEPA informatiefolder) via de verspreiding van de aangifteformulieren van de personenbelastingen op grote schaal. Aansluitend daarop hebben de overheden in de hoedanigheid van uitgevers van een groot aantal betalingen, als eersten op grote schaal het nieuwe papieren overschrijvingsformulier in de markt geplaatst. De massale verspreiding van het nieuwe formulier vond plaats vanaf oktober 2008, bij de verzending van de aanslagbiljetten uit de personenbelasting.

Binnen het *Steering Committee* blijkt de positieve ingesteldheid van de overheden ook de ondernemingen te stimuleren: een aantal belangrijke uitgevers van facturen uit de nutssector en de telecomwereld (de "*big billers*") plannen gebruik te maken van het door de overheden gecreëerde momentum om de migratie naar het SEPA-overschrijvingsformulier te voltooien. De burger zal dus vanaf oktober 2008 op een georganiseerde wijze kennismaken met het nieuwe papieren betaalinstrument.

Kernpunten: *overheden "first mover" - technology leap - momentum van de overheden is een stimulans voor de "big billers"*

10. WAT ZIJN DE VOORDELEN VOOR EEN BEDRIJF EN WELKE ACTIES MOETEN ER WORDEN ONDERNOMEN?

Ondernemingen, en zeker de ondernemingen die grensoverschrijdende handel voeren, zullen snel na de start van SEPA genieten van het geleverde standaardiseringswerk. De voordelen verbonden aan SEPA voor de ondernemingen zijn velerlei: dank zij het verbeterde wettelijke kader zal de afhandeling van internationale handel nog efficiënter, sneller en goedkoper verlopen; dank zij de doorgedreven standaardisering zullen de *back offices*, boekhoudpakketten en andere software beter op mekaar kunnen worden afgestemd; het gebruik van rekeningen bij een bank in het buitenland en het doorsturen van betalingsopdrachten naar die buitenlandse bank wordt heel wat eenvoudiger; grensoverschrijdende domiciliëringen worden mogelijk; het SEPA-domiciliëringssysteem voorziet een interessant "*Business-to-Business*" kanaal waarbij ondernemingen hun onderlinge betalingen nog verder kunnen automatiseren; het veralgemenen van het gebruik van het IBAN laat verschillen tussen binnenlandse en buitenlandse betalingen voor een groot deel verdwijnen; de open standaarden zijn flexibel en toekomstgericht zodat een verdere evolutie naar nog performantere betalingsmethoden kan worden verwacht (e-SEPA), enz.

Een onderneming die gebruik wenst te maken van de nieuwe SEPA-betaalinstrumenten wordt uiteraard begeleid door haar bankier, haar softwareleveranciers en voor een groot aantal ondernemingen ook door ISABEL. Het zijn die belangrijke kanalen die de ondernemingen in staat zullen stellen om de opportuniteiten geboden door de komst van SEPA volop te benutten. Het staat de ondernemingen in ieder geval vrij om het moment te kiezen van overstap op het gebruik van de nieuwe SEPA-betaalinstrumenten. Dit zal evenwel moeten gebeuren tegen de verwachte *deadline* die zal worden ingesteld door het Europees parlement en de Raad (vermoedelijk februari 2013 voor overschrijvingen en februari 2014 voor domiciliëringen) (De lay-out voor de drukbestanden voor SEPA overschrijvingsformulieren is verkrijgbaar via de website van de Nationale Bank van België, Secretariaat van de Overeenkomsten.)

Kernpunten: *voordelen verbonden aan SEPA bevorderen handel - grensoverschrijdende domiciliëringen als nieuw instrument - afbouw verouderde betaalinstrumenten*

11. WAT IS E-SEPA?

SEPA staat algemeen voor de harmonisering van de totaal van mekaar verschillende betaalinstrumenten in de verschillende landen van de SEPA-zone. Het is een verhaal van het naar mekaar toegroeien van uiteenlopende technische betaalstandaarden, en het vervagen van het lappendeken gevormd door de nationale grenzen. Zo zal het gebruik van éénzelfde standaard voor overschrijvingen en voor domiciliëringen in de SEPA-zone leiden tot een verhoogd gebruiksgemak, meer concurrentie en dus meer efficiëntie binnen de betaalmarkt.

Maar daar stopt het verhaal niet: meer toekomstgerichte betaalinstrumenten doen al her en der hun intrede in de markt. De betaalinstrumenten uit de eerste SEPA-periode blijven immers nogal gebaseerd op een papieren initiëeringsfase: een overschrijvingsformulier, een domiciliëringsmandaat, ...

Een volgende fase is dan ook het gebruik van volledig elektronische betaalinstrumenten, in die mate dat de verzender geen manipulatie- of postzegelkosten voor de verzending van facturen meer hoeft te dragen, dat de betaler de uitnodiging tot betalen via elektronische weg ontvangt om op die manier efficiënter kan gaan archiveren en, in een verder doorgedreven fase, zelfs met één simpele druk op de betaalknop de betrokken factuur kan betalen. Het gaat hier over onder andere over e-invoicing en andere elektronische kanalen die betalingen end-to-end volautomatisch verwerken (bvb het Belgische ZOOM-IT).

Kernpunten: *e-SEPA is verdere evolutie naar elektronische aanlevering en verwerking -*

12. WIE INFORMEERT HET PUBLIEK?

Communicatie omtrent SEPA is van groot belang, vooral omdat het project sinds de aanzet soms een negatief beeld kreeg opgeplakt (opgelegd door de overheden, onduidelijkheid omtrent de noodzaak of *business case*, politieke agenda, ...). In de aanvangsfase was de communicatie gericht op de uitvoerders van het plan, de banken. Zij steunden zich hierbij op de communicatie via hun eigen netwerken zoals FEBELFIN, de Belgische beroepsvereniging van financiële instellingen en EPC.

In een volgende fase kwamen meer en meer informatiebronnen voor het publiek en de consument beschikbaar. Een heel belangrijke bron van informatie voor de eindconsument is de *PC- of webbanking*toepassing van de banken. Verder bevat ook de specifieke website www.sepabelgium.be veel nuttige informatie.

13. ZIJN DE ECONOMISCHE ACTOREN VOLDOENDE GEMOTIVEERD OM DE SEPA-INSTRUMENTEN TE AANVAARDEN?

De ondernemingen krijgen dankzij het SEPA-project de mogelijkheid ten volle de toekomstgerichte ontwikkelingen als *e-invoicing*, *Electronic Bill Presentment and Payment (EBPP)* en *e-reconciliation* (deze worden algemeen aangeduid als de volgende stap in het SEPA-verhaal, zijnde e-SEPA) in hun systemen in te passen. De SEPA-standaarden zijn immers flexibel genoeg om de volgende generatie van betaalmechanismen op te vangen. Het lijkt niet meer dan logisch dat iedere onderneming, vooral wanneer ze grensoverschrijdende handel drijft, er voordeel bij heeft om betalingen op een gestandaardiseerde manier, en mogelijks vanuit een centraal punt voor de rest van de SEPA-zone, te kunnen uitvoeren. Bovendien opent het *Business-to-Business*-model binnen de Europese domiciliëring de mogelijkheid om het beheer van professionele betalingen ook grensoverschrijdend verder te automatiseren. Het lijkt logisch dat de ondernemingen met internationale handel de eerste begunstigen van SEPA zullen worden. Ondernemingen met een eerder nationaal actiedomein zullen onrechtstreeks, door de verdere modernisering van de kanalen, voordeel halen uit SEPA.

Ook de overheden, als opdrachtgevers van een groot aantal betalingen, zullen voordeel halen uit de gestandaardiseerde aanpak van nationale en grensoverschrijdende betalingen. SEPA brengt de ingezette "*technology leap*" van de overheden in een nieuwe versnelling.

De eindgebruikers-consumenten worden door de omzetting van de PSD in Belgische wet beter beschermd, en genieten onder deze Europese regelgeving bijvoorbeeld van een aanvullende mogelijkheid tot terugbetalingsaanvraag indien een Europese domiciliëring op een onregelmatige wijze zou zijn uitgevoerd. Bovendien zullen de particulieren de positieve invloed ondervinden van het gebruik van gestandaardiseerde betaalinstrumenten die zowel binnen België als in de gehele SEPA-zone op eenzelfde manier worden gebruikt. De bereikbaarheid voor hun betalingen zal zichtbaar verhogen en de ganse SEPA zone bestrijken: zo zal bv een betaling uitgevoerd door een Belg naar een andere Belg op dezelfde wijze verlopen als een betaling door een Belg naar gelijk welke andere Europeaan en gelijk welke lidstaat.

Kernpunten: *SEPA-standaarden zijn uiterst flexibel en toekomstgericht - stimulans voor internationale handel - betere bescherming van de eindconsument - standaardisering uiteindelijk positief voor alle actoren*

14. HOE ZAL SEPA DE EFFICIËNTIE VAN HET BETAALVERKEER VERHOGEN?

Het vastleggen van standaarden is onontbeerlijk voor de invoering van een performant betalingssysteem: enkel het bestaan van gemeenschappelijk gebruikte standaarden maakt een automatisering van de ganse verwerkingsketen van betalingen mogelijk. In het kader van SEPA kan de uitwisselbaarheid dus enkel worden gegarandeerd wanneer alle deelnemers gemeenschappelijke standaarden aanvaarden waarmee het betalingsverkeer maximaal kan worden gestandaardiseerd en geautomatiseerd.

In een eerste fase heeft de EPC vooral bepaald welke basiselementen nodig zijn om een werkelijk ééngemaakte markt te creëren. Vervolgens zullen de inspanningen zich toespitsen op de creatie van diensten met een toegevoegde waarde (AOS – *additional optional services*) die een verdere automatisering van de verwerking van betalingen mogelijk maken via, onder meer, de dematerialisatie van sommige stappen van het proces. Thema's die een nadere uitwerking vergen, zijn bijvoorbeeld de elektronische facturering (*e-invoicing*), de elektronische toetsing van de facturen (*e-reconciliation*) of het elektronische mandaat voor de Europese domiciliëring (*e-mandate*).

Na de invoering van SEPA zullen de volgende voordelen ontstaan:

- iedereen zal over een geheel van gemeenschappelijke Europese betaalinstrumenten beschikken die zullen werken binnen hetzelfde juridische kader en volgens identieke technische en operationele standaarden. Een Belgische consument zal aldus via het nieuwe Europese domiciliëringssysteem zijn rekening voor waterverbruik voor zijn woonplaats in België op dezelfde manier betalen als die voor zijn vakantieverblijf aan de Spaanse kust. Evenzo zal een onderneming zijn werknemers in het buitenland kunnen vergoeden via één en dezelfde bank, ongeacht in welk land van het SEPA-gebied deze is gevestigd;
- voor het aanbod aan betalingssystemen zal in elke fase concurrentie ontstaan, wat in principe tot een grotere efficiëntie van die systemen en tot een voordeliger tarifiering moet leiden;
- de ondernemingen met een Europese dimensie kunnen op termijn via de rationalisatie van hun betalingen grote schaalvoordelen behalen: ze zullen hun betalingstransacties kunnen bundelen in een Europees centrum dat gemeenschappelijk is voor de gehele groep;

Kernpunten: *gebruik van Europese standaarden leidt tot verhoogde uitwisselbaarheid en betere performantie - éénzelfde juridische basis leidt tot transparantie - verhoogde concurrentie tussen betalingssystemen leidt tot efficiëntere systemen en voordelige tarifiering*

15. HEEFT SEPA GEVOLGEN VOOR CASH-BETALINGEN?

In principe verandert er met de invoering van SEPA niets aan het gebruik van cash in het betalingsverkeer. De evolutie van het aantal bankbiljetten in omloop wordt bepaald door de vraag van het publiek naar baar geld, en op zich zal de komst van SEPA de vraag naar biljetten niet drastisch veranderen. Het kan evenwel worden verwacht dat de verhoogde efficiëntie en verbeterde snelheid van uitvoering van de afwikkeling van de SEPA-betaalopdrachten (vooral het gebruik van *SEPA-compliant* betaalkaarten) een invloed kan hebben op de vraag naar bankbiljetten.

Het enige afgeleide gevolg van SEPA is het openen van besprekingen tussen de commerciële banken en de centrale banken om de service van deze laatste bij de behandeling van cash te stroomlijnen, de tarifiering en openingsuren van de kantoren van de centrale banken in de ganse SEPA-zone gelijk te schakelen.

16. WAT IS ER SPECIFIEK AAN KAARTBETALINGEN IN SEPA?

De door de Belgische banken in eerste instantie gekozen optie bestond erin op de Belgische kaarten de Bancontact/Mistercash-standaard te vervangen door een internationale standaard voor de nationale transacties (binnen België). Maar de vertegenwoordigers van de handelaars hebben zich met kracht tegen die initiële keuze verzet en hadden daarvoor verschillende redenen:

- het Bancontact/Mistercash-systeem is niet alleen efficiënt gebleken, maar ook veilig, relatief goedkoop en gebruiksvriendelijk. De handelaars vreesden dat het nieuwe systeem nooit de kwaliteit van het huidige systeem zou evenaren en dat de kosten voor het updaten van de terminals en de software hoog zouden uitvallen;

- het belangrijkste verwijt van de handelaars had evenwel te maken met de tarifiering van de betaaltransacties. De nieuwe tarieven zouden leiden tot een aanzienlijke verhoging van de prijs per transactie voor de handelaars. Een belangrijk element in de discussie was de invoering van een *interchange fee*. In het Belgische Bancontact/Mistercash-systeem beheert ATOS rechtstreeks de relatie tussen de kaarthouder en de handelaar, via zijn bank. Internationale schema's berusten daarentegen op een model met vier partijen, waarbij de bank van de handelaar (*acquirer*) een *interchange fee* betaalt aan de bank van de kaarthouder (*issuer*), ter compensatie van de hogere kosten die de issuer moet dragen (veiligheid, betalingsgarantie aan de handelaar, enz.). Er bestaat nog geen enkele zekerheid omtrent die *interchange fees*, zodat de verschillende partijen in ieder geval nog niet de strategische keuzes in het migratieproces naar SEPA kunnen maken.

Meer in het algemeen heerst er twijfel of de in de verschillende landen gehanteerde kaartbetalingssystemen, die vandaag de dag voornamelijk op nationaal vlak functioneren, zullen worden vervangen door een of twee door Mastercard en/of Visa gecontroleerde internationale systemen, die als duurder bekendstaan. De vorming van een duopolie voor dit betalingstype zou a priori geen aansporing zijn tot meer concurrentie.

De grootste bekommernissen van het Eurosysteem houden verband met een mogelijke verhoging van de gebruikskosten naar aanleiding van de vervanging van de nationale systemen door internationale systemen (Visa of Mastercard) waarvoor de interbancaire commissielonen doorgaans hoger zijn dan voor de nationale systemen. Het Eurosysteem stimuleert derhalve de oprichting van een Europees kaartsysteem, ofwel door een nationaal systeem uit te breiden tot alle landen van het SEPA-gebied, ofwel door allianties af te sluiten via akkoorden tussen systemen die los van elkaar blijven functioneren. Dit is voor het Eurosysteem de aangewezen oplossing om de concurrentie op de markt te verhogen en voordeel te trekken uit de ervaring opgedaan met de nationale kaartsystemen.

In verband met de kaartbetalingen en het geplande migratieproces naar het SEPA-kader hebben de Belgische banken voor het volgende scenario gekozen. Het huidige Bancontact/Mistercash-schema wordt omgezet in een *SEPA-compliant* schema dat elke kaart bruikbaar maakt op elke terminal binnen het SEPA-gebied.

Kernpunten: *beslissing van de banksector om het Belgische schema te om te zetten in een SEPA-compliant schema met Europese dimensie - vorming van duopolie MasterCard/Visa is niet de gewenste situatie wegens beperkte concurrentie en gevaar voor verhoging van gebruikskosten*

17. ZAL SEPA INVLOED HEBBEN OP DE KOSTPRIJS VAN HET BETAALVERKEER?

In krantenartikels werden en worden soms bepaalde prijsverhogingen voor het beheer van bankzichtrekeningen gerelateerd aan de invoering van SEPA. Over het algemeen gaat het om de mening van de auteur/journalist, en is niet elke prijsstijging in het betalingsverkeer te wijten aan de komst van SEPA. Dergelijke berichtgeving gaat meestal ook voorbij aan de positieve gevolgen voor de consument, zoals het verdwijnen van de kosten verbonden aan het gebruik van de betaalkaart in andere landen.

Het valt niet te ontkennen dat SEPA een inspanning zal vragen, en niet in het minst een investeringsinspanning van de banksector, maar vanuit macro-economisch standpunt wordt verwacht dat de verhoging van de concurrentie en de efficiëntie binnen het betaalverkeer zal leiden tot een algemene kostenbesparing voor alle economische actoren.

Ook het Eurosysteem is niet de facto gekant tegen elke micro-prijsstijging als SEPA op macro-economisch niveau voordelen brengt. De prijszetting wordt nu eenmaal niet gereguleerd en blijft zoals in alle andere sectoren de soevereine bevoegdheid van de dienstenaanbieder. Het staat de consument vrij te reageren op de prijspolitiek van zijn dienstenaanbieder.

Kernpunten: *journalistieke berichtgeving niet altijd objectief - SEPA vergt investeringscyclus maar op langere termijn zullen de positieve gevolgen voor alle economische actoren overwegen - prijszetting door banksector is niet gereguleerd*

18. WAT IS DE STAND VAN ZAKEN IN DE ANDERE LANDEN VAN DE SEPA-ZONE?

Geografisch kan de SEPA-zone worden omschreven als zijnde de ruimte gevormd door de landen van de Europese Unie (in totaal 27 landen), vervolledigd met Noorwegen, Liechtenstein, IJsland, Zwitserland en Monaco (toestand midden 2011). In het algemeen kan men stellen dat België een van de landen is waar het migratieproces het snelst verloopt.

Het is vooral de Europese banksector die SEPA daadwerkelijk heeft uitgetekend, en dit in het kader van de *European Payments Council* (EPC). De EPC heeft immers het omvangrijke standaardiseringproces gefinaliseerd in het *Credit Transfer Rule Book* en het *Direct Debit Rule Book*.

Op basis van deze *Rule Books* en de bijhorende *Implementation Guidelines* is iedere nationale bankengemeenschap aan de slag gegaan en werden de belangrijkste aandachtspunten in de migratie van de bestaande instrumenten en infrastructuur in nationale migratieplannen geïnventariseerd. Deze nationale migratieplannen zijn consulteerbaar op diverse websites van de betrokken bankengemeenschappen en/of centrale banken. De Europese Centrale Bank stelt ter bevordering van de verspreiding van deze informatie een specifieke portaal-site (www.sepa.eu) ter beschikking.

Kernpunten: *Europese banksector (EPC) in driving seat - publicatie van nationale migratieplannen*

19. ZAL SEPA LEIDEN TOT HET VERDWIJNEN VAN DE BELGISCHE BETALINGS-SYSTEMEN?

Algemeen kan worden gesteld dat de gebruikers van de huidige Belgische betaalsystemen (ATOS, ISABEL, UCV, ...) best tevreden zijn met de geleverde service en efficiëntie van de nationale systemen. Het valt echter niet te ontkennen dat het idee van SEPA, waarbij alle detailbetalingen in de SEPA-zone worden aanzien als "binnenlandse" betalingen en bovendien op een gestandaardiseerde wijze kunnen worden uitgewisseld, een enorme efficiëntiewinst mogelijk maakt. Het verdwijnen van de grenzen staat centraal, en ook de strikt nationaal gerichte betaalsystemen zullen of een Europese dimensie aannemen of ophouden te bestaan.

Meer specifiek voor het Belgische detailbetalingssysteem UCV, eigendom van de Belgische banken en een uitwisselingsstelsel dat sinds 1974 op een geautomatiseerde manier het interbancaire luik van de detailbetalingen op zich neemt, is in het Belgische migratieplan voorzien dat, het UCV zal ophouden te bestaan. Het huidig plan voor migratie van het UCV naar een ander, Europees, platform wordt momenteel opgesteld en de effectieve migratie wordt verwacht in de loop van 2013.

De toekomst van Banksys, eigendom van de Belgische banken tot begin 2008 en dan verkocht aan ATOS Origin, ziet er anders uit: ATOS Wordline, de nieuwe benaming van Banksys, zal hoogstwaarschijnlijk trachten het Belgische succesverhaal in de kaartindustrie verder te ontwikkelen.

ISABEL, opgericht door de vier grootste Belgische banken, speelt een heel belangrijke rol in de verbinding tussen bedrijven en hun huisbankier, en zal gebruik maken van het verschijnen van een ééngemaakte Europese standaard om de activiteiten over de landgrenzen heen verder te zetten.

Kernpunten: *Belgisch interbancair detailbetalingssysteem UCV verdwijnt in 2013 (migratie van Belgische betalingen naar een pan-Europees systeem) - andere Belgische bancaire systemen verbreden hun actieterrein en maken gebruik van de opportuniteiten geboden door SEPA*

20. WAT MET DE BESCHERMING VAN HET PRIVE-LEVEN IN HET RAAM VAN SEPA?

In België wordt de bescherming van de persoonlijke levenssfeer geregeld door de wet van 8 december 1992, gewijzigd door de wet van 11 december 1998 tot omzetting van de richtlijn van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens.

Ook in de overige Europese landen is de Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad omgezet naar binnenlands recht en is deze dus van toepassing. Het uitwisselen van betalingen in SEPA-formaat doet uiteraard geen enkele afbreuk aan de Europese en nationale wetgeving. Het feit dat een burger/consument een bankrekening opent bij een bank in een ander SEPA-land heeft bijgevolg dus geen beperking van de bescherming van het privé-leven tot gevolg.